

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 02/22/2006
Spisová značka: 33 Odo 449/2005
ECLI: ECLI:CZ:NS:2006:33.ODO.449.2005.1
Typ rozhodnutí: Rozsudek
Heslo:
Dotčené předpisy: § 7 odst. 1 předpisu č. 13/1997Sb.
 § 3 předpisu č. 289/1995Sb.
Kategorie rozhodnutí: C

33 Odo 449/2005

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy Víta Jakšiče a soudců JUDr. Blanky Moudré a JUDr. Ivany Zlatohlávkové ve věci žalobců a) P. R., a b) E. R., proti žalované L. s. S., a. s., o zaplacení částky 140.400,- Kč, vedené u Okresního soudu v Tachově pod sp. zn. 7 C 35/2003, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 18. listopadu 2004, č. j. 13 Co 555/2004-132, takto:

I. Dovolání se zamítá.

II. Žalobci jsou povinni zaplatit žalované na náhradě nákladů dovolacího řízení společně a nerozdílně částku 15.097,50 Kč k rukám advokáta Mgr. L. K. do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Tachově (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 16. března 2004, č. j. 7 C 35/2003-99, zamítl „v plném rozsahu“ žalobu, jíž se žalobci domáhali zaplacení částky 140.400,- Kč, a rozhodl o nákladech řízení. Žalovaná částka představuje podle žalobního tvrzení bezdůvodné obohacení, které žalovaná na úkor žalobců získala za období od 15. 11. 1999 do 14. 11. 2001 používáním cesty vybudované částečně na jejich pozemku ke svým podnikatelským účelům. Soud prvního stupně však dovedl, že tato cesta je účelovou komunikací ve smyslu § 7 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích (dále jen „zákon o pozemních komunikacích“), žalované podle § 19 téhož zákona náleží právo jejího bezplatného užívání (tzv. obecné užívání), a proto se na úkor žalobců nemůže bezdůvodně obohacovat.

K odvolání žalobců Krajský soud v Plzni jako soud odvolací rozsudkem ze dne 18. listopadu 2004, č. j. 13 Co 555/2004-132, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Doplnil dokazování o další listinné důkazy a dospěl ke stejnému závěru jako soud prvního stupně, t. j. že cesta procházející částečně pozemkem žalobců vykazuje znaky účelové komunikace. Byla vybudována v době, kdy byl pozemek ve vlastnictví státu, jejímu zřízení předcházelo vypracování projektové dokumentace a (v roce 1976) vydání stavebního povolení. I když nebylo prokázáno, že stavba byla kolaudována, nemění to nic na tom, že má charakter účelové komunikace, neboť slouží ke spojení nemovitostí ve vlastnictví žalované s ostatními komunikacemi (§ 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích). Soud prvního stupně tedy předběžnou otázku, jaká je povaha sporné cesty, vyřešil správně a následně též správně dovedl, že má-li žalovaná právo komunikaci užívat bezplatně, nemůže se na její straně jednat o bezdůvodné obohacení. V tomto směru odvolací soud odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu ČR.

Proti tomuto rozsudku podali žalobci dovolání, jehož přípustnost opírali o přesvědčení, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu – dále jen „OSŘ“], a namítli, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) OSŘ]. Nesouhlasili se závěrem, že cesta vedoucí přes jejich pozemek má povahu

účelové komunikace, a s odkazem na vyhlášku č. 433/2001 Sb., kterou se stanoví technické požadavky pro stavby pro plnění funkcí lesa, vyjádřili názor, že se jedná o lesní cestu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) tohoto předpisu. Uvedená vyhláška jako speciální předpis vztahující se pouze na pozemky určené k plnění funkcí lesa definuje lesní cestu odlišně od předpisů upravujících obecně provoz na pozemních komunikacích, a tím, že soudy obou stupňů neposuzovaly věc podle ní, aplikovaly nesprávný právní předpis. Kromě toho rozsudky soudů obou stupňů odporují i zákonu č. 289/1995, o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (dále jen „lesní zákon“). Pozemek, přes který cesta vede, byl totiž rozhodnutím správního orgánu označen jako pozemek určený k plnění funkcí lesa a takový pozemek nemůže být veřejně přístupnou pozemní komunikací, jelikož jeho uvolnění pro jiné využití je možné jen ve správním řízení a se souhlasem orgánu státní správy lesů. To se v daném případě nestalo. Lesní zákon je ve vztahu k zákonu o pozemních komunikacích předpisem speciálním a nárok žalobců měl proto být posuzován podle něj. Žalobci dále poukázali na to, že soud prvního stupně při hodnocení důkazů pominul listiny svědčící pro závěr, že sporná cesta je pouze lesní cestou sloužící pro potřeby vlastníka lesa, a odvolací soud toto pochybení přes výslovnou odvolací námitku nenapravit. Tím je dán i dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ. Odkaz odvolacího soudu na konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR není podle názoru žalobců případný, neboť žádné z těchto rozhodnutí se netýká pozemků určených k plnění funkcí lesa. Žalobci navrhli, aby byly zrušeny rozsudky soudů obou stupňů a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná především zpochybnila přípustnost dovolání žalobců s tím, že obdobnou problematikou se Nejvyšší soud ČR již opakovaně zabýval. Zdůraznila dále, že soudy obou stupňů dospěly ke správnému závěru, že sporná cesta je účelovou komunikací. Odkaz žalobců na § 2 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 433/2001 Sb. tento závěr pouze podporuje, jelikož v řízení bylo jednoznačně prokázáno, že cesta k účelu v tomto ustanovení uvedenému neslouží. Žalovaná navrhla, aby bylo dovolání žalobců odmítnuto, případně zamítnuto.

Podle článku II bodu 3. zákona č. 59/2005 Sb., obsahujícího přechodná ustanovení k novele občanského soudního řádu provedené tímto zákonem, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (t. j. před 1. dubnem 2005) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. S ohledem na den, kdy bylo napadené rozhodnutí vydáno, bylo tedy v řízení o dovolání postupováno podle občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. 59/2005 Sb. (dále opět jen „OSŘ“).

Podle § 236 odst. 1 OSŘ lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Proto se Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací (§ 10a OSŘ) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněnými osobami, zabýval nejprve tím, zda jde o dovolání přípustné.

Přípustnost dovolání proti potvrzujícím rozhodnutím odvolacího soudu ve věci samé je upravena v § 237 odst. 1 písm. b) a c) OSŘ. Podle písm. b) tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. Tímto ustanovením nemůže být přípustnost dovolání žalobců založena, jelikož napadeným rozsudkem byl potvrzen v pořadí první rozsudek, který soud prvního stupně v této věci vydal.

Zbývá tedy přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ, podle kterého je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle § 237 odst. 3 OSŘ má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Žalobci sice výslovně nespecifikují, která právní otázka zakládá podle nich zásadní právní význam napadeného rozsudku, ale z obsahu jejich dovolání lze dovodit, že tento význam připisují otázce, zda lze na komunikace nacházející se na pozemcích, které jsou podle § 3 lesního zákona určeny k plnění funkcí lesa, aplikovat zákon o pozemních komunikacích. I když se dovolací soud problematikou účelových komunikací a jejich obecného užívání opakovaně zabýval, tuto otázku dosud výslovně neřešil, a proto je dovolání žalobců

podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ přípustné.

Dovolací soud tedy přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 3 OSŘ. Žalobci nenamítají, že řízení bylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 OSŘ, k nimž dovolací soud přihlédne, i když nebyly v dovolání uplatněny, a ani z obsahu spisu nic takového neplyne. Námitka poukazující na nesprávné hodnocení důkazů, které žalobci považují za tzv. jinou vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je ve skutečnosti uplatněním dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 OSŘ. To, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z nesprávně nebo neúplně zjištěného skutkového stavu věci, je sice vadou řízení, ale není dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ v případě, že odvolací soud dospěl ke skutkovým závěrům, na nichž založil své rozhodnutí. Nápravy takového pochybení se lze domáhat jen dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 OSŘ. Ten je naplněn mimo jiné tehdy, neodpovídá-li výsledek hodnocení důkazů ustanovení § 132 OSŘ, protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly v řízení najevo, nebo protože soud naopak pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo. Jestliže žalobci výslovně poukazují na to, že odvolací soud nenapravitel pochybení soudu prvního stupně, který pominul důkazy svědčící ve prospěch jejich tvrzení, že sporná cesta má toliko charakter lesní cesty sloužící pro potřebu vlastníka lesa, argumentují právě nesprávností skutkových závěrů, z nichž odvolací soud při svém rozhodnutí vycházel. Na jiné procesní vady již žalobci nepoukázali a ani z obsahu spisu se nepodávají. Proto se dovolací soud zabýval jen tvrzeným nesprávným posouzením věci z hlediska shora uvedené otázky zásadního právního významu a dospěl k závěru, že dovolání není podstatné.

Podle § 2 odst. 2 písm. d) zákona o pozemních komunikacích jsou jednou z kategorií, na něž se dělí pozemní komunikace, tzv. účelové komunikace.

Podle § 7 odst. 1 téhož zákona je účelovou komunikací pozemní komunikace, která slouží ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků.

Podle § 19 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích smí každý v mezích zvláštních předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích a za podmínek stanovených tímto zákonem užívat pozemní komunikace bezplatně obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým jsou určeny (tzv. „obecné užívání“), pokud pro zvláštní případy nestanoví tento zákon nebo zvláštní předpis [jímž je podle poznámky 9 zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích] jinak.

Podle § 3 odst. 1 písm. b) lesního zákona jsou pozemky určenými k plnění funkcí lesa mimo jiné zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy, ostatní plochy, pozemky nad horní hranicí dřevinné vegetace (hole), s výjimkou pozemků zastavěných a jejich příjezdních komunikací, a lesní pastviny a políčka pro zvěř, pokud nejsou součástí zemědělského půdního fondu a jestliže s lesem souvisejí nebo slouží lesnímu hospodářství.

Podle § 2 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 433/2001 Sb. se pro účely této vyhlášky rozumí u staveb lesních cest lesní cestou účelová komunikace, která je součástí lesní dopravní sítě, určená k odvozu dříví, dopravě osob a materiálu pouze v zájmu vlastníka lesa a pro průjezd speciálních vozidel. Umožňuje bezpečný celoroční nebo sezónní provoz.

Žalobci především tvrdí, že lesní zákon je ve vztahu k zákonu o pozemních komunikacích předpisem speciálním a že s ohledem na to, že jejich pozemek, přes který vede část sporné cesty, má charakter pozemku určeného k plnění funkcí lesa, měly soudy danou věc posoudit podle tohoto speciálního zákona. Tento názor ovšem není správný. Zákon o pozemních komunikacích se podle předmětu úpravy, jak je vymezen v § 1, vztahuje na veškeré pozemní komunikace, které naplňují znaky uvedené v dalších ustanoveních tohoto zákona, a neobsahuje žádné ustanovení, které by z této úpravy některé komunikace vylučovalo. Lesní zákon pak vůbec neupravuje problematiku provozu na komunikacích, které se nacházejí na lesních pozemcích. Je tedy zřejmé, že oba tyto předpisy obtojí vedle sebe. To ostatně potvrzuje jak znění § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích, který výslovně řadí mezi účelové komunikace komunikaci sloužící k obhospodařování lesních pozemků, tak i znění § 3 odst. 1 písm. b) lesního zákona, podle něhož mohou být mezi pozemky určené k plnění funkcí lesa zařazeny i zpevněné lesní cesty. Pokud tedy zpevněná lesní cesta na

pozemku určeném k plnění funkcí lesa vykazuje současně znaky účelové komunikace podle § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích, podléhá stejně jako ostatní účelové komunikace režimu tohoto zákona, včetně § 19 odst. 1 upravujícího tzv. obecné užívání pozemních komunikací. Argumentace žalobců vyhláškou č. 433/2001 Sb. není případná. Především nelze přehlédnout, že tato vyhláška nabyla účinnosti až 1. 1. 2002, zatímco žalobci uplatnili nárok na vydání bezdůvodného obohacení za období do 14. 11. 2001. Stejně tak není možno pominout účel uvedené vyhlášky. Ta stanoví technické požadavky pro stavby pro plnění funkcí lesa a definice „lesní cesty“, jak je obsažena v § 2 odst. 1 písm. a), je definicí výslovně jen pro účely této vyhlášky. Ostatně ze znění naposledy zmíněného ustanovení jednoznačně vyplývá, že „lesní cesta“ je současně účelovou komunikací, což je pojem, s nímž operuje právě zákon o pozemních komunikacích.

Jak už bylo uvedeno, ustanovení § 241a odst. 3 OSŘ vylučuje v případě dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ uplatnění dovolacího důvodu, jímž lze vznést námitku, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, tedy zpochybnit skutková zjištění, z nichž odvolací soud při svém rozhodování vycházel. To současně znamená, že dovolací soud je povinen skutkový stav přijatý odvolacím soudem převzít. To platí jak v případě, kdy dovolací soud zkoumá, zda některá z řešených právních otázek zakládá zásadní právní význam napadeného rozhodnutí odvolacího soudu a kdy teprve řeší otázku, zda je dovolání vůbec přípustné, tak i za situace, kdy shledá dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) přípustným a rozhodnutí odvolacího soudu věcně přezkoumává. Pro tuto věc to znamená, že pokud odvolací soud opřel svůj závěr, že sporná cesta je účelovou komunikací, o skutkové zjištění, že slouží (mimo jiné) ke spojení nemovitostí ve vlastnictví žalované s komunikací P. – M., je tímto skutkovým podkladem pro právní posouzení věci dovolací soud vázán. Pak ovšem odvolací soud nepochybil, když přiznal sporné cestě povahu účelové komunikace, jelikož slouží-li cesta ke spojení nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi, splňuje podmínky zákonné definice účelové komunikace podle § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích.

Otázku zásadního právního významu, pro jejíž řešení byla shledána přípustnost dovolání žalobců podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ, tedy odvolací soud vyřešil správně. Jeho závěr, že je-li cesta účelovou komunikací, smí ji každý, tedy i žalovaná, užívat obvyklým způsobem a k účelům, k nimž je určena, bezplatně, žalobci nezpochybnili; navíc odpovídá zcela jednoznačné právní úpravě i rozsáhlé judikatuře dovolacího soudu, na niž odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku případně odkázal.

Lze proto konstatovat, že se žalobcům prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo správnost napadeného rozsudku zpochybnit. Nejvyššímu soudu ČR tudíž nezbylo, než podle § 243b odst. 2 části věty před středníkem OSŘ jejich dovolání zamítnout.

Podle § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 142 odst. 1 OSŘ má v dovolacím řízení úspěšná žalovaná právo na náhradu nákladů tohoto řízení. Tyto náklady představuje odměna za vyjádření k dovolání sepsané advokátem [§ 11 odst. 1 písm. k) vyhlášky č. 177/1996 Sb.], stanovená podle § 10 odst. 3, § 3 odst. 1 bodu 5. a § 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb. částkou 12.780,- Kč, paušální částka náhrady výdajů podle § 13 odst. 1 a 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve výši 75,- Kč a částka 2.242,50 Kč odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je advokát povinen z odměny za zastupování a náhrad odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 137 odst. 3 OSŘ). Solidarita žalobců vyplývá z § 145 odst. 3 občanského zákoníku, platební místo a lhůta ke splnění uložené povinnosti z § 149 odst. 1 a § 160 odst. 1 OSŘ.

Proti tomuto rozsudku není opravný prostředek přípustný.

Nesplní-li žalobci dobrovolně, co jim ukládá tento vykonatelný rozsudek, může žalovaná podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

V Brně 22. února 2006

Vít Jakšič, v.r.

předseda senátu